

Bobencsuk Sándor csendőr őrmester

1915. október 13-án született a Kárpátaljai (ma Ukrajnához tartozó) Rahó melletti Terebesfejrpatakon, magyar, római katolikus családban. Bár nagymamája francia, nagypapája német származású volt, a család csak magyarul beszélt. Mivel a környéken nem volt magyar iskola, a gyerekek cseh iskolába jártak, és a környékbeli gyerekektől a ruszin és német nyelvet is jól elsajátították. Szülei egyszerű gazdálkodó emberek voltak, akik keresztény és magyar lelkületben nevelték gyermekeiket. Károly bátyja jóhírű asztalos lett, aki egy vonatmentő hőstette miatt neki felajánlott magas pénzjutalmat visszautasított azon a címen, hogy az emberbaráti kötelesség teljesítéséért nem jár jutalom. A vasút erre felajánlott neki egy asztalosi állást, amit elfogadott.

Bobencsuk Sándor a csehszlovák hadseregben a morvaországi Hranicében kezdte szolgálatát. Alakulatánál ő volt az egyetlen magyar, aminek napfényreederülése miatt sok bántalmat kellett elszenvednie (vele separtették az udvart, tisztították az árnyékszékét, stb). A Szudéta-vidék németek általi visszavételekor Bruntalba (németül: Freudenthal) helyezték át, ahol egy cseh parancsnok tolmácsa lett, mivel csehül és németül is jól beszélt.

Bobencsuk Sándor csendőr bajtársaival. (Hely és időpont ismeretlen.)

Az I. bécsi döntés (1938) után azokat a csehszlovák seregben szolgáló katonákat, akiknek a lakhelye Magyarországra került, különösen, ha magyarok voltak, egyszerűen áttették az új határon. Az ő falujának nevét rosszul ismerve, őt is áttették a határon magyar területre, annak ellenére, hogy faluja még nem volt magyar területen, így nem volt hová mennie. Ezért jelentkezett a magyar hadseregbe, ahol az általa már jól ismert katonai alapkiképzés után a tiszaujlaki Térképhelyesbítő Osztaghoz küldték. S mivel a számára előkeresett egyenruhán már rangjelzés is volt, így azonnal "szakaszvezető" lett. Alakulata felderítéssel volt megbízva, és sokszor élete kockáztatásával de szívesen végezte ezt a szolgálatot szeretett magyar hazájáért. Ezeknek a hónapoknak a részleteiről sosem beszélt, de ragaszkodott hozzá, hogy ő soha embert nem ölt, amivel viszont a háború után többször akarták vádolni. A későbbi csendőrségi évei alatt többször került szoros helyzetbe, amelyekből a térképhelyesbítőknél megismert, jó kapcsolatokkal rendelkező barátai révén tudott kijutni.

Kárpátalja visszakerülésével három falubelijével csendőrnek jelentkezett. Egy évig tanult a makói csendőriskolában, valamint dunántúlon és Sárospatakon. Ruszin tudása miatt a ruszin autonómia területére, az Ungvár-közel Perecsénybe helyezték, ahol az őrs 13 csendőrből állott. Az őrsparancsnokkal tettelegességre kerülő vitája támadt amiatt, hogy nem volt hajlandó a nevét magyarosítani. A kivizsgálás eredményeként Kassára helyezték, majd pár hét múlva Erdélybe, a Székelyudvar közelében fekvő Etédre. Munkájáért többször dícséretben részesült. Badó Zsolt újságírónak 96 éves korában mesélte el a következő emlékeit ebből az időből:

"Egyszer szolgálatból jöttem Székelyudvarhelyről egy társammal, mikor arra jött két szekér tele fával. Egy nagygazda és a fia volt a két szekérrel és állították, hogy a fa nem lopott, hanem a saját erdőjükből van. De mivel nem tudták ezt igazolni, felszólítottam őket, hogy vigyék a község házához, és ott rakják le. Ha lesz papírjuk a fáról, majd elvihetik. Ekkor elővette a zsebkendőjét és húsz pengőt akart adni nekem. Olyan pofont kevertem le a gazdának, hogy beesett az árokba. Lerakták a fát, amiért aztán hosszabb ideig nem jelentkeztek, így én kihirdettem és szétoztattam a szegény hadiözvegyek között. Később feljelentettek, hogy a csendőr eladta a fájukat. Idézet kaptam a bíróságra. Előbb a feletteseim is felháborodtak, nem álltak ki mellettem, de én a bírósági tárgyaláson elővettem a noteszemet és felsoroltam, hogy kinek és mennyi fát adtam oda ingyen. Ezt a megnevezett személyek igazolták is. A pofont viszont a megvesztegetési kísérlet miatt kapta, magyaráztam el a bíróságon. Így ebben az esetben is dícséretben részesültem."

"Máig őrzöm Horthy Miklós kormányzó fényéjét, róla csak tisztelettel tudok beszélni. Én kétszer is találkoztam vele személyesen. A háború alatt egyszer Erdélyben vadászott. Összesen negyven csendőrt, köztük engem küldtek oda a védelmére. Elbújtam egy nagy fenyőfa mellé az út mellett, amelyen testőreivel lóháton haladt a kormányzó. De a puskámon megvillant a fény, észrevettek és megálltak. 'Jöjjön ide!' - mondták. 'Hova valósi maga?' Terebesfejérpatakra - válaszoltam. 'Vadászaton voltam ott. Szerencsém volt, lelőttem egy nagy medvét' - mondta a kormányzó úr. És magukkal vittek egy közeli erdészházba. A kormányzó nyerge alatt volt egy kulacs, tele szilvapálinkával és arra kért, hogy igyak vele egy féldecit. Mondtam neki, hogy nekünk ezt még szolgálaton kívül sem nagyon szabad. Engedélyezte nekem, hogy megigyam, majd beszélgetve a terebesi és visóvölgyi vadászélményeiről két féldecit is megittunk. Előbb a királyért, majd a hazáért ittunk, harmadszorra azt mondta, hogy igyunk a szerencséért. Ezt megtagadtam. Megmutattam neki a kakastollas kalapomat, amelyen volt egy jelvény, azon a király és a haza rajta volt, de a szerencse nem, azért a templomban kell imádkozni - mondtam.

Tetszett a főméltóságú kormányzó úrnak a viselkedésem, felírta a nevemet, majd kaptam egy gyönyörű nagy papírt, dicséretet és 100 pengőt."

Az orosz front közeledtével Budapestre irányították csendőriskolai segédoktatóként, de Budapestre érkezésükkor az oroszok már lőtték a várost, s nyolcuk közül csak ő élte túl az őket ért telitalálatot. Egy kórházban tért magához, ahonnan azonnal hadifogságba vitték, de az őket őrző katona ruszin volt, s mivel ő jól beszélte a nyelvet, a katona elelgedte azzal a figyelmeztetéssel, hogy kerülje a településeket és ne üljön vonatra. Így gyalog indult haza, ami hosszú és viszontagságos volt. A taracközi vasútállomáson azonban elfogták a milicisták, s falujába telefonálva az ottani hazaáruló Filisé Fedor nevű bírót hazudta nekik, hogy csendőr volt és öt ember gyilkosa. Emiatt megverték, majd gúzsba kötve gurították le a lépcsőn a pincébe, ahol reggelig úgy megdermedt a hidegtől, hogy nem tudta kiegyenesíteni a végtagjait. Másnap Técsőre vitték, ahol élelem nélkül tartották pincerabságban nyolc hónapig, miközben teste a tetvek miatt kisebesedett. Egy csendőr törzsőrmestert, aki mellette halt meg, ő vágta el valahogy a földbe. A pince ablakán keresztül ruszinul, magyarul kiabált a járókelőknek, akik időnként bedobtak neki valami ételmelet, bár nekik sem nagyon volt mit enniük akkoriban. Később apácák hoztak neki ételmelet, és ők írák meg az édesanyjának, hogy hol tartják fogva. Édesanyja hozott neki ételmelet, ruházatot. Egyik volt rahói iskolatársa ismeretsége révén megszerezte Kormanszki Andor kommunista szigeti városparancsnoknak és egy orosz tisztnek a segítségét, akik kiszabadították. Hazajutva Terebesfejrpatakra két évig volt háziőrizetben, Rendszeresen kellett jelentkeznie a határőrlaktanyában, és gyakran zaklatták éjszakai ellenőrzéssel. Voltak, akik újra és újra bejelentették, és még később is többször el akarták ítélni különféle hamis vádakkal. Azt mondták, attól tartanak, hogy átszökik Romániába a menyasszonyához, akit még értesíteni sem tudott arról, hogy még él. Végül kapott tőle egy lapot, amelyben azt írta, hogy mivel semmit nem tud róla, ezért férjhez megy. Egész életében elmondhatatlanul sok hátránya volt abból, hogy öt évig csendőr volt. De még mindig szerencsésebbnek érezte magát két falubeli barátjánál, Repka Ferinél és Janinál, akik kilenc évig raboskodtak csendőr múltjuk miatt.

A háború után csak fizikai és veszélyes munkakörökben tudott elhelyezkedni, s ismert volt róla, hogy az igazság mellett mindig megvesztegethetetlenül áll ki, ami azokban az években rendkívüli volt.

1950-ben, 35 éves korában megnősült, s két leánygyermekét születtett. 1971-ben meghalt a felesége, s akkor elvett egy falubeli, ugyancsak két gyermekes asszonyt, akinek ugyanazon évben halt meg a férje. Együtt segítették fiatal felnőtt gyermekeiket, s még pár évvel később születtett közös gyermeküket is felnevelték, aki a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Terebesfejrpataki Alapszervezetének elnöke lett. Mindvégig megmaradt magyarnak és kereszténynek. 2012-ben halt meg szülőfalujában, amely születésekor még főként magyarokból álló település volt, de nagy szomorúságára öregkorára már a magyarok sem beszéltek ott gyermekeikkel magyarul.

A kárpátaljai Badó Zsolt újságíró 2011 nyarán készített interjúja alapján, amelyben az akkor már teljesen hallását vesztett Bobencsik Sándor írásban feltett kérdésekre válaszolt. Köszönetet mondunk az anyag rendelkezésünkre bocsájtsááért.